

Sprawozdanie merytoryczne z działań Ośrodka Działań Ekologicznych „Źródła” za rok 2010

1. Nazwa, adres, dane dotyczące członków zarządu i celów statutowych organizacji

Stowarzyszenie Ośrodek Działań Ekologicznych "Źródła" z siedzibą w Łodzi przy ul. Zielonej 27, założone w dn. 27 lutego 1997 r., wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000118574 w dn. 27 czerwca 2002 r. Stowarzyszenie posiada status "organizacji pożytku publicznego" (OPP).

Numer REGON: 471564315, numer NIP 725-14-95-936

Dane dotyczące członków Zarządu:

1. Agnieszka Bańkowska, prezes
zamieszkała w Warszawie przy ul. Wittiga 1 m. 43
2. Karolina Baranowska, wiceprezes
zamieszkała w Łodzi przy ul. Zbaraskiej 4 m. 69
3. Małgorzata Świderek, wiceprezes
zamieszkała w Łodzi przy ul. Zielonej 25A m.11

Cele statutowe stowarzyszenia:

- a. pobudzanie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- b. promocja i popieranie kultury ekologicznej,
- c. humanitarna ochrona zwierząt,
- d. działanie na rzecz ochrony fauny i flory,
- e. ochrona naturalnych siedlisk roślin i zwierząt,
- f. zapobieganie degradacji środowiska,
- g. wszechstronne propagowanie informacji, metod i technik w zakresie działalności przeciwko uzależnieniom,
- h. działania na rzecz pokoju, praw człowieka i pacyfizmu,
- i. propagowanie zdrowego stylu życia,
- j. ochrona dziedzictwa przyrodniczego,
- k. ochrona konsumentów oraz popularyzacja ich praw,
- l. działalność na rzecz rozwoju regionalnego i rozwoju obszarów wiejskich,
- m. kształtowanie postaw postępowania i działalności zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

2. Zasady, formy i zakres działalności statutowej

Działalność statutowa prowadzona jest poprzez:

- a. prowadzenie ośrodka edukacji i kultury ekologicznej dla młodzieży,
- b. prowadzenie edukacji ekologicznej ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży oraz nauczycieli,
- c. organizowanie spotkań, targów, kongresów, seminariów i konferencji,
- d. organizowanie konkursów, wystaw, festiwali
- e. organizowanie wycieczek, zielonych szkół, obozów letnich i zimowych,
- f. prowadzenie i wspieranie działalności wydawniczej, w tym wydawanie książek i czasopism o tematyce związanej z celami statutowymi,
- g. rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych oraz innych związanych z promocją i wspieraniem celów statutowych,
- h. współpraca z organami władzy publicznej, samorządami, środkami masowego przekazu oraz podmiotami gospodarczymi, a także inicjowanie partnerstwa międzysektorowego,
- i. współpraca z organizacjami, instytucjami i osobami w kraju i za granicą
- j. występowanie z wnioskami i opiniami do właściwych władz i urzędów oraz sądów w sprawach dotyczących celów statutowych,
- k. propagowanie informacji o możliwościach prawnego przeciwdziałania pojawiającym się zagrożeniom ekologicznym,
- l. inne działania realizujące cele statutowe.

Działania te mogą być prowadzone w formie nieodpłatnej lub w formie odpłatnej działalności pożytku publicznego.

W roku 2010 działalność statutowa realizowana była w szczególności poprzez następujące wyodrębnione działania (projekty):

1. Ośrodek Edukacji i Kultury Ekologicznej (Łódź, Warszawa, Kraków)
2. Zielona 27
3. Bardzo Zielone Szkoły
4. Co w trawie piszczy?
5. Źródłem każdego działania jest myśl
6. Drugie dno H₂O
7. Nie bój żaby!
8. Nie znikaj - konkurs o bioróżnorodności
9. U źródeł natury – edukacja natura 2000
10. Parki 2.0
11. Poradnik odpadnik
12. Sklep → wysypisko: ulica jednokierunkowa?
13. Akademia ISO (projekt Instytutu Spraw Obywatelskich realizowany w partnerstwie z ODE Źródła)
14. Akademia 3R (projekt Polskiej Zielonej Sieci realizowany w partnerstwie z ODE Źródła)
15. Kupuj odpowiedzialnie zabawki (projekt Polskiej Zielonej Sieci realizowany w partnerstwie z ODE Źródła)
16. „Promocja selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych w wybranych dzielnicach warszawy” (projekt Stowarzyszenia Niepełnosprawni dla Środowiska EKON realizowany w partnerstwie z ODE Źródła)
17. Inne działania

3. Informacja o prowadzonej działalności gospodarczej

Stowarzyszenie nie prowadzi działalności gospodarczej i nie jest wpisane do rejestru przedsiębiorców.

4. Przychody w roku 2010:

Przychody z działalności statutowej	4.175.851,41 zł
w tym	
Przychody z odpłatnej działalności pożytku publicznego	717.400,87 zł
w tym:	
• realizacja Bardzo Zielonych Szkół	603.057,70 zł
• realizacja warsztatów ekologicznych	114.343,17 zł
Przychody z nieodpłatnej działalności pożytku publicznego	1.002.992,52 zł
w tym:	
• darowizny	8.715,89 zł
• dotacje	885.840,39 zł
w tym z NFOŚiGW	666.050,20 zł
• przychody z wpłat 1% podatku	108.436,24 zł

5. Poniesione w roku 2010 koszty:

a) na realizację celów statutowych	1.526.607,68 zł
w tym:	
koszty realizacji zadań statutowych działalności nieodpłatnej pożytku publicznego	700.952,48 zł
koszty realizacji zadań statutowych działalności odpłatnej pożytku publicznego	818.712,49 zł
b) na administrację	83.797,85 zł
c) pozostałe koszty	409,23 zł

6. Wynagrodzenia pracowników:

a) liczba osób zatrudnionych w organizacji	
Według stanu na dzień 1 stycznia 2009 r. stowarzyszenie zatrudniało 10 pracowników.	
Według stanu na dzień 31 grudnia 2009 r. stowarzyszenie zatrudniało 9 pracowników.	
b) łącznie kwota wynagrodzeń wypłaconych przez stowarzyszenie	554.523,27 zł
w tym:	
umowy o pracę	221.049,20 zł
umowy zlecenia i o dzieło	333.474,07 zł

- c) **wysokość wynagrodzeń wypłaconych łącznie członkom zarządu i innych organów stowarzyszenia**
 Stowarzyszenie nie wypłaca żadnych wynagrodzeń członkom swoich organów. Wśród osób zatrudnionych do wykonania konkretnych zadań (nie związanych z kierowaniem organizacją, która to praca wykonywana jest społecznie) znajdowały się również osoby pełniące funkcję w Zarządzie stowarzyszenia i wypłacono im łącznie w roku 2009 wynagrodzenie w wysokości:
Agnieszka Bańkowska	27.560,00 zł
Karolina Baranowska	53.779,13 zł
Małgorzata Świderek	54.571,41 zł

Członkowie Komisji Rewizyjnej nie otrzymywali żadnych wynagrodzeń, gdyż zabrania tego statut oraz ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

7. Majątek stowarzyszenia:

- a) **udzielone przez stowarzyszenie pożyczki pieniężne**
 dla Związku Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć (w roku 2009) 10.000,00 zł
- b) **kwoty ulokowane na rachunkach bankowych**
 Według stanu na dzień 31 grudnia 2010 r. Stowarzyszenie posiadało:
- na siedmiu rachunkach bieżących w BRE Banku SA w Łodzi łącznie 45.486,92 zł
  - na rachunku bieżącym w Noble Banku SA 53.124,76 zł
  - na lokacie terminowej w Noble Banku SA 1.000.000,00 zł
- c) **wartość nabytych obligacji oraz udziałów w spółkach**
 certyfikaty "Przyjazna Planeta" na rachunku w Domu Maklerskim BZ WBK 400.000,00 zł
 obligacje spółki LC Corp Sky Tower Sp. z o.o. 999.900,00 zł
- d) **nabyte nieruchomości**
 W 2010 r. stowarzyszenie nabyło lokal z przeznaczeniem na cele biurowe 347.010,48 zł
- e) **nabyte pozostałe środki trwałe**
 W 2010 r. stowarzyszenie nie nabywało środków trwałych 0 zł
- f) **wartość aktywów i zobowiązań**
Aktywa trwałe	2.032.669,01 zł
Aktywa obrotowe	1.218.749,23 zł
Zobowiązania krótkoterminowe	212.941,11 zł
Suma bilansowa	3.252.642,24 zł

Szczegółowe informacje w sprawozdaniu finansowym stanowiącym załącznik II.

8. Działalność zlecona przez podmioty państwowe i samorządowe

W roku 2010 stowarzyszenie podpisało następujące umowy:

- umowa z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – dotacja w wysokości **80.400,00 zł** na przeprowadzenie zadania pt. "Drugie dno H2O czyli woda w moim mieście" – umowa nr 65/2010/Wn-50/EE-KN/D z dnia
- umowa z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – dotacja w wysokości **261.910,00 zł** na przeprowadzenie zadania pt. "Nie bój żaby!" – umowa nr 393/2010/Wn-50/EE-EE/D z dnia 17.08.2010
- umowa z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – dotacja w wysokości **378.480,00 zł** na przeprowadzenie zadania pt. "Poradnik Odpadnik" – umowa nr 543/2010/Wn-05/EE-EE/OP/D z dnia 12.10.2010
- umowa z Gminą Konstancinów Łódzki na przeprowadzenie warsztatów w ramach zadania „Pro-Ekologiczny Konstancinów Łódzki” na kwotę **24.048,00 zł** – umowa nr PF.2222-5-10 z dnia 22.12.2010
- umowa z Fundacją Edukacja dla Demokracji w ramach Programu „Edukacja Rozwojowa” realizowanego w ramach polskiej pomocy zagranicznej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2010 – dotacja w wysokości **21.742,00 zł** na przeprowadzenie zadania pt. „Źródłem każdego działania jest myśl” – umowa nr ER-2010-12 z dnia 30.08.2010 r.

Realizowane były w 2010 roku również umowy podpisane wcześniej:

- umowa z ECORYS Polska Sp. z o.o. w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2004-2009 - dotacja w wysokości **450.000,00** zł na przeprowadzenie zadania pt. "Edukacja Natura 2000" - umowa nr 0040/S/3/2009 z dnia 04.09.2009
- umowa z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – dotacja w wysokości **94.200,00** zł na przeprowadzenie zadania pt. "Źródła skutecznej edukacji" – umowa nr 424/2009/Wn-05/EE-BS/D z dnia 11.09.2009
- umowa z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – dotacja w wysokości **71.550,00** zł na przeprowadzenie zadania pt. "Parki 2.0" – umowa nr 472/2009/Wn-50/EE-PO/D z dnia 28.09.2009
- umowa z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – dotacja w wysokości **257.570,00** zł na przeprowadzenie zadania pt. "Sklep → wysypisko: ulica jednokierunkowa?" – umowa nr 629/2009/Wn-50/EE-EE-OP/D z dnia 20.11.2009
- umowa z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – dotacja w wysokości **97.260,00** zł na przeprowadzenie zadania pt. "Co w trawie piszczy - cykl szkoleń z zakresu edukacji ekologicznej" – umowa nr 744/2009/Wn-05/EE-EE/D z dnia 18.12.2009

9. Informacja o rozliczeniach z tytułu ciążących zobowiązań podatkowych oraz w sprawie składanych deklaracji podatkowych.

Stowarzyszenie nie posiada zaległości z tytułu zobowiązań podatkowych. Zaliczki od podatku dochodowego od osób fizycznych pobierane przy wypłacaniu wynagrodzeń są regularnie odprowadzane na konto Urzędu Skarbowego Łódź-Polesie. Deklaracja CIT składana jest raz do roku.

10. Informacja o przeprowadzonych kontrolach

1. Kontrola Państwowej Inspekcji Pracy w dniach 06.08.2010 – 06.09.2010
upoważnienie do kontroli: 1A-09231-01300-5698/2010
zakres kontroli: wybrane zagadnienia z zakresu prawa pracy
wynik kontroli: wykryto nieprawidłowości m.in. w prowadzeniu akt osobowych. Wystosowano zalecenie pokontrolne. Pismo z informacją o wykonaniu zaleceń pokontrolnych wysłano do PIP w dn. 18.10.2010
2. Kontrola Wydziału Finansowego Urzędu Miasta Łodzi w dniach 10.08.2010 – 25.08.2010
upoważnienie do kontroli: Fn.IV.0915/28/2010
zakres kontroli: prawidłowość sporządzenia deklaracji na podatek od nieruchomości
wynik kontroli: do Urzędu Miasta nie wpłynęły deklaracje dotyczące podatku od nieruchomości, stowarzyszenie posiadało jednak dowód nadania ich w terminie. Nakazano ponowne złożenie deklaracji.
3. Kontrola Państwowej Inspekcji Pracy w dniu 30.09.2010
upoważnienie do kontroli: 09067-01300-6955/2010
zakres kontroli: przestrzeganie przepisów prawa pracy
wynik kontroli: kontrola zainicjowana skargą zwolnionego pracownika wykazała pomyłkę rachunkową w kwocie wypłaconego pracownikowi ekwiwalentu za niewykorzystany urlop – zbyt dużą kwotę przekazano do organu, który nałożył zajęcie komornicze na wynagrodzenie pracownika. Nakazano dopłacenie pracownikowi różnicy w kwocie 432,97 złotych.
4. Kontrola Państwowej Inspekcji Pracy w dniu 27.10.2010
upoważnienie do kontroli: 1A-09231-01300-5698/2010
zakres kontroli: rekontrola wykonania zaleceń pokontrolnych z kontroli w dniach 06.08 – 06.09.2010
wynik kontroli: brak nieprawidłowości

11. Uchwały zarządu

1. Uchwała zarządu z dn. 27.05.2010 r. w sprawie ustanowienia fundacji „Artykuł 25”
2. Uchwała zarządu z dn. 27.05.2010 r. w sprawie nabycia nieruchomości
3. Uchwała zarządu z dn. 27.05.2010 r. w sprawie udzielenia pełnomocnictwa dla dyrektora
4. Oświadczenie zarządu z dn. 27.05.2010 r. dla biegłego rewidenta w sprawie wykazu osób przekazujących 1% podatku na rzecz stowarzyszenia w roku 2009
5. Uchwała zarządu z dn. 12.06.2010 r. w sprawie wykluczenia ze stowarzyszenia członków nie biorących udziału w jego działalności
6. Uchwała zarządu z dn. 12.06.2010 r. w sprawie ukonstytuowania się nowego składu zarządu
7. Uchwała zarządu z dn. 14.06.2010 r. w sprawie terminu i sposobu wpłacania składek za II połowę 2010 roku
8. Uchwała zarządu z dn. 22.06.2010 r. w sprawie partnerstwa w projekcie Stowarzyszenia EKON
9. Uchwała zarządu z dn. 22.07.2010 r. w sprawie przeniesienia obsługi księgowej do biura „Paragraf”
10. Uchwała zarządu z dn. 19.11.2010 r. w sprawie udzielenia pełnomocnictw dla koordynatora projektu „Bardzo Zielone Szkoły” oraz koordynatora projektu „Nie znikaj – konkurs o bioróżnorodności”

OŚRODEK EDUKACJI I KULTURY EKOLOGICZNEJ (Łódź, Warszawa, Kraków)

- Cele:** uatrakcyjnienie oferty edukacji pozaszkolnej dla uczniów, aktywizacja uczniów i grona pedagogicznego, zachęcenie do samodzielnych inicjatyw i realizowania własnych pomysłów dotyczących ekologii, rozwoju zrównoważonego, zdrowego stylu życia oraz rozwoju demokracji lokalnej.
- Adresaci:** uczniowie wszystkich typów szkół, przedszkolaki, nauczyciele
- Zasięg:** gł. teren woj. łódzkiego, mazowieckiego, małopolskiego
- Terminy:** projekt prowadzony jest od 1997 roku, (w Warszawie od 2005 roku, w Krakowie od 2008 roku do lipca 2010), nie planujemy zakończenia projektu
- Opis:** projekt obejmuje różnorodne działania skierowane do dzieci i młodzieży oraz nauczycieli mające na celu podniesienie świadomości ekologicznej:

warsztaty ekologiczne w szkole oraz w ośrodku "Zielona 27" (Łódź)

Dwu- i czterogodzinne warsztaty ekologiczne prowadzone przez pracowników Ośrodka. Dysponujemy zestawem 38 różnych dwugodzinnych warsztatów (w tym 10 nowych) koncentrujących się wokół takich tematów jak: mała ekologia, ochrona humanitarna zwierząt, ochrona dzikiej przyrody, zdrowy styl życia), prowadzonych metodami aktywizującymi, z wykorzystaniem technik twórczego myślenia, zawierających zabawy plastyczne, parateatralne, zabawy ruchowe, dyskusje, pokazy filmów.

Wynik: W 2010 roku przeprowadzono 140 warsztatów ekologicznych w szkołach oraz w ośrodku Zielona 27, w których wzięło udział łącznie około 3000 uczniów.

warsztaty ekologiczne i przyrodnicze w terenie (Łódź)

Od 2003 lat ODE Źródła organizuje zajęcia terenowe w łódzkich parkach i lasach. Zajęcia w terenie nie tylko urozmaicają szkolną codzienność i pozwolą pobyć na łonie natury, ale przede wszystkim uzupełnią realizację ekologicznej i regionalnej ścieżki międzyprzedmiotowej. Zajęcia prowadzone są metodami aktywizującymi, przy dużym udziale zajęć ruchowych i wykorzystaniu kart pracy. Dysponujemy zestawem 13 różnych spacerów.

Wynik: w 2010 roku przeprowadzono 41 warsztatów ekologicznych i przyrodniczych w terenie, w których udział wzięło łącznie około 1100 osób.

warsztaty edukacji regionalnej (Łódź)

Kultura ludowa i dawne tradycje to seria warsztatów dzięki którym uczniowie mają okazję poznać i zrozumieć często zapomniane zwyczaje swoich przodków. Zapoznają się z symboliką poszczególnych elementów dawnych świąt i obrzędów oraz odkrywają zawarte w nich sensy i znaczenia. Dowiadują się też jaki jest rodowód obecnych zwyczajów świątecznych i jak bardzo różnią się one od tych dawnych. Warsztaty są doskonałym uzupełnieniem międzyprzedmiotowych ścieżek: regionalnej, ekologicznej, prozdrowotnej. Zajęcia prowadzone są metodami aktywizującymi grupę, obejmują wiele tradycyjnych zabaw, zajęć ruchowych i plastycznych. Dysponujemy zestawem 6 różnych zajęć o tej tematyce.

Wynik: w 2010 roku przeprowadzono 11 warsztatów edukacji regionalnej, w których wzięło udział około 275 uczniów.

warsztaty artystyczno-ekologiczne (Łódź)

Zajęcia przeznaczone dla wszystkich typów szkół, podczas warsztatów uczniowie nauczą się rozmaitych technik plastycznych jak czerpanie papieru, zdobienie toreb z materiału, kolażu itp. dowiedzą się dlaczego warto oszczędzać i powtórnie wykorzystywać papier, dlaczego na zakupy warto pójść z własną torbą, poznają różne gatunki roślin i role w kulturze i przyrodzie. Oferta obejmuje 8 różnych tematów zajęć.

Wynik: w 2010 roku odbyło się 66 warsztatów artystyczno-ekologicznych, w których wzięło udział w sumie około 1350 uczniów.

---

dyplom "Młodego Ekologa"

Corocznie kilka tysięcy uczniów korzysta z oferty edukacyjnej Ośrodka, a klasy które przejdą cykl pięciu różnych warsztatów otrzymują dyplom "Młodego Ekologa". Ośrodek Działań Ekologicznych "Źródła" od 1999 roku przyznaje "Dyplom Młodego Ekologa" najaktywniejszym klasom i uczniom, jest on świadectwem zaangażowania w ochronę przyrody. Dotychczas dyplom otrzymało ok. 7760 uczniów 297 klas, są wśród nich głównie młodzi łodzianie - uczestnicy warsztatów ekologicznych, uczniowie klas współpracujących ze "Źródłami", ale dyplom otrzymało również wielu uczniów z najodleglejszych zakątków Polski, są to uczestnicy "Bardzo Zielonych Szkół" - wycieczek z intensywnym programem ekologicznym.

Wynik: w 2010 roku Dyplom Młodego Ekologa otrzymało w Łodzi 9 klas, czyli około 210 osób oraz 57 klas uczestniczących w Bardzo Zielonych Szkołach (1362 uczniów).

biblioteka ekologiczna (Łódź)

Ośrodek od kilku lat gromadzi zbiór książek, czasopism, filmów związanych z ochroną środowiska. Posiadamy bogate zbiory publikacji z zakresu edukacji ekologicznej, prawa, ekonomii, organizacji i instytucji ochrony środowiska, ochrony przyrody, praw zwierząt, ochrony konserwatorskiej, zdrowego żywienia, etyki; a także albumy, raporty o stanie środowiska, atlasy oraz prasę ekologiczną.

Wynik: nie prowadzimy statystyk dotyczących biblioteki.

ogólnopolskie badanie ankietowe treści i metod edukacji ekologicznej w edukacji formalnej

Celem badania było znalezienie odpowiedzi jakie miejsce zajmuje EE w codziennej pracy szkoły, jakie jest zainteresowanie tą tematyką wśród nauczycieli i uczniów, jak wyglądała realizacja ścieżki ekologicznej dotychczas i jakie są perspektywy rozwoju edukacji ekologicznej po likwidacji ścieżek, jakiego wsparcia oczekują szkoły w realizacji treści ekologiczno-przyrodniczych. Badaniem objęto 986 nauczycieli z całej Polski, reprezentujących placówki przedszkolne, szkoły podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne. Analiza wyników badań w postaci raportu zostanie opublikowana w 2011 r.

analiza programów nauczania oraz podręczników szkolnych

W 2010 r. przeprowadziliśmy analizy podręczników szkolnych oraz programów nauczania z odniesieniem do podstawy programowej (zarówno starej jak i nowej) pod kątem zagadnień związanych z szeroko pojętą edukacją ekologiczną. Badaniem objęte zostało ponad 50 podręczników (trzy wiodące podręczniki dla każdego poziomu nauczania tj. edukacja wczesnoszkolna, przyroda w klasach IV-VI, biologia oraz geografia w trzech klasach gimnazjum i trzech klasach liceum). Celem tego działania było z jednej strony uświadomienie i wywarcie wpływu na autorów i wydawców oraz ministerialnych recenzentów (którzy pośrednio decydują o dopuszczeniu podręczników do użytku), i urzędników Ministerstwa Edukacji Narodowej, z drugiej zaś ułatwienie wyboru podręcznika nauczycielom zainteresowanym wychowywaniem uczniów w duchu ekologicznym. Raport zostanie opublikowany w 2011 r.

szkolenia dla nauczycieli

Ośrodek organizuje szkolenia dla nauczycieli z zakresu edukacji ekologicznej, prozdrowotnej i regionalnej według swoich programów a także w ramach projektów edukacyjnych realizowanych we współpracy z innymi organizacjami, przygotowujemy również szkolenia na zamówienie. Ponadto prowadzimy punkt konsultacyjny dla nauczycieli.

Wynik: w 2010 roku pracownicy dydaktyczni Ośrodka zorganizowali i przeprowadzili następujące szkolenia:

- „Co w trawie piszczy?” – trzyetapowy cykl szkoleń, 24 szkolenia, łącznie 224 godziny
- „Źródłem każdego działania jest myśl” – szkolenia z zakresu edukacji globalnej, 7 szkoleń, łącznie 56 godzin
- Metody aktywizujące w edukacji ekologicznej (na zlecenie Stowarzyszenia ETOH w Częstochowie), 8 godzin
- Gry dydaktyczne w edukacji ekologicznej (na zlecenie Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego), 4 godziny
- Akademia 3R (na zlecenie Polskiej Zielonej Sieci) – 4 szkolenia, łącznie 12 godzin
- Szkolne ogródki dydaktyczne (na zlecenie Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego), 2 szkolenia, 8 godzin
- U Źródeł Natury, 5 szkoleń, 20 godzin
- Nie bój żaby!, 1 szkolenie, 5 godzin
- Poradnik odpadnik, 5 szkoleń, 20 godzin
- Odpowiedzialny konsument i gospodarka odpadami (na zlecenie Gminy Piaseczno), 5 godzin
- 1 szkolenie nt. Natury 2000 (na zlecenie Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Piotrkowie Trybunalskim), 4 godziny

opracowywanie materiałów dydaktycznych

W roku 2010 opracowano:

- Gosia Świderek, Dla klimatu przeciw ubóstwu – 5 scenariuszy zajęć, wyd. Polska Zielona Sieć
- Ola Antonowicz, „Mikrokompendium wiedzy o pomaganiu biedniejszym krajom – czyli po trochę wszystkiego, co powinniśmy wiedzieć o współzależnościach globalnych i naszej roli w sprawiedliwym rozwoju”
- Karolina Baranowska, Gra w rodzinie – Kraje Afryki
- Karolina Baranowska, Gosia Świderek, Podróż po kontynentach – gra planszowa
- Karolina Baranowska, Globalny pajaczek (opis, zestaw kart)
- tłum. gry symulacyjnej „Trampki z Peru” – gra udostępniona przez Oxfam, tłum. z ang. Marta Roskowińska
- Gosia Świderek, Karolina Baranowska, Pakiet materiałów szkoleniowych „Co w trawie piszczy?” (72 str. scenariusze, karty pracy, gry dydaktyczne, kwizy)
- Bańkowska A., Mazurek P., Pawełczak M., Sikora A., Elementarz ekologiczny dla dzieci – materiały wydane w ramach projektu „Promocja selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych w wybranych dzielnicach Warszawy” – realizowanego przez Stowarzyszenie Niepełnosprawni dla Środowiska „EKON”.
- Bańkowska A., Sikora A., Kompendium wiedzy – ekosystemy wodne – materiały dla uczestników konkursu „Drugie dno H₂O...czyli woda w moim mieście”
- Bańkowska A., Sikora A., Mikulska A., zestaw trzech scenariuszy zajęć o wodzie stworzone na potrzeby projektu „Drugie dno H₂O...czyli woda w moim mieście”

- Sikora A., Płazy Polski – kompendium wiedzy – materiały merytoryczne projektu „Nie bój żaby!”
- Sikora A. 2010 zestaw trzech scenariuszy zajęć dotyczących płazów w ramach projektu „Nie bój żaby!”
- ok. 20 prezentacji na potrzeby szkoleń, warsztatów i spotkań

wydawnictwa

Ośrodek od początku swego istnienia prowadzi działalność wydawniczą, znaczące pozycje wydane w ubiegłych latach to:

- B. Stawicka, S. Ruciński „Ekologia mieszcucha”
- B. Stawicka, G. Świderek „Ekologia mieszcucha po raz drugi”
- G. Świderek, K. Krakowska „Spacery po zielonej Łodzi”
cykl przewodników po parkach kolejnych województw (“Parki i ogrody woj. ...”)
- G. Świderek, K. Wychowałek „Psubraty. Jak pomóc zwierzętom?”
- G. Świderek „Psubraty. Ochrona humanitarna zwierząt”
- A. Bańkowska, M. Pawełczak „ABC Segregacji”
- G. Świderek (red.) „Szkolne ogrody - zielone pracownie”
- M. Pawełczak, P. Mazurek, A. Bańkowska, M. Kuzia, B. Perkowska „Sklep → wysypisko: ulica jednokierunkowa?”
- G. Świderek (red.), P. Chylarecki, M. Wiśniewska, K. Smolnicki, M. Szyrmer „U źródeł Natury”
- G. Świderek, A. Wnuk „Nie podgrzewaj atmosfery”
- G. Świderek (red.), A. Bogusiak, P. Chylarecki, R. Cyglicki, R. Gawlik, K. Gorczyca, R. Jasiński, M. Jermaczek-Sitak, K. Smolnicki, M. Szyrmer, G. Świderek, A. Wajrak, M. Wiśniewska „Taką mamy naturę”

W 2010 wydano:

„Drugie dno H₂O...czyli woda w moim mieście” – publikacja pokonkursowa.

Anna Sikora (red.)

ISBN 978-83-928246-8-8.

Warszawa, wydanie pierwsze

promocja w internecie

najważniejsze strony internetowe

strona stowarzyszenia

<http://www.zrodla.org> – 12.000 wejść/m-c

Bardzo Zielone Szkoły

<http://www.zieloneszkoly.pl> – 2.000 wejść/m-c

Źródła OPP

<http://opp.zrodla.org> – 100.000 wejść/m-c (w okresie I-IV)

Parki i ogrody

<http://www.parki.org.pl> – 15.000 wejść/m-c

U źródeł Natury

<http://natura2000.zrodla.org> – 1.500 wejść/m-c

Nie podgrzewaj atmosfery

<http://www.klimat.edu.pl> – 1.200 wejść/m-c

Psubraty

<http://www.zwierzeta.edu.pl> – 1.200 wejść/m-c

Szkolne ogrody – zielone pracownie

<http://www.ogrody.edu.pl> – 800 wejść/m-c

Ponadto źródła prowadzą strony projektów: eduglob.zrodla.org, w-trawie.zrodla.org, bioroznorodnosc.edu.pl, h2o.zrodla.org, zaba.zrodla.org, odpadnik.zrodla.org, recykling.edu.pl oraz blog zielona.edu.pl. Profile ODE Źródła na portalach społecznościowych Facebook (700 fanów), Nasza Klasa, Ammodo. Informacje o wydarzeniach i projektach zamieszczane są na portalach oświatowych, przyrodniczych, stronach ośrodków doskonalenia nauczycieli i kuratoriów.

przygotowanie ogólnopolskiej konferencji poświęconej rozwojowi edukacji ekologicznej w Polsce

W ramach prac przygotowawczych powołano grupę roboczą złożoną z przedstawicieli organizacji pozarządowych, ośrodków edukacji ekologicznej, ośrodków doskonalenia nauczycieli, szkolnictwa wyższego, instytucji finansujących edukację ekologiczną. W ramach pracy grupy roboczej wypracowano założenia do tematyki planowanej konferencji i wyłoniono jej radę programową. Spotkanie grupy roboczej odbyło się grudniu 2010 r. w Warszawie. Konferencja planowana jest na wiosnę 2012 roku.

- Cele:** stworzenie miejsca przyjaznego osobom chętnym do działań na rzecz przyrody, społeczności lokalnej i globalnej oraz rozwoju osobistego, wspieranie twórczej aktywności łodzian, zachęcenie do samodzielnych inicjatyw i realizowania własnych pomysłów dotyczących ekologii, rozwoju zrównoważonego, zdrowego stylu życia oraz rozwoju demokracji lokalnej.
- Adresaci:** społeczność lokalna, mieszkańcy aglomeracji łódzkiej bez ograniczeń wiekowych, organizacje pozarządowe i indywidualni twórcy
- Zasięg:** aglomeracja łódzka
- Terminy:** od września 2008, zintensyfikowane od września 2010 po remoncie i powiększeniu ośrodka
- Opis:** projekt obejmuje różnorodne działania skierowane do osób indywidualnych, które chcą spędzać czas aktywnie i twórczo, a jednocześnie w zgodzie z środowiskiem. Proponujemy zajęcia popołudniowe i weekendowe.

Popołudniowa działalność Ośrodka adresowana do młodzieży i osób dorosłych.

- poniedziałki naprzemiennie: Przestrzeń Ruchu i Ciała – zajęcia ruchowe z elementami relaksacji, arteterapii i tańca współczesnego oraz Warsztaty rozwoju osobistego
- wtorki: Relaksacja przy dźwiękach gongów i mis himalajskich / Warsztaty komunikacji interpersonalnej
- środy: Plastyczne Środy – zajęcia z różnych technik plastycznych i rękodzieła
- czwartki: Amatorski Klub Fotograficzny – bezpłatne spotkania klubu, który prowadzi: warsztaty tematyczne, plenery, kurs „podstawy podstaw”, klub dyskusyjny i forum internetowe
- piątki: Spotkania językowe Klubu Przyjaciół Ekspresu Ilustrowanego

Zajęcia sobotnie

Oprócz zajęć w tygodniu, w każdą sobotę w godz. 11-14 odbywają się naprzemiennie następujące zajęcia:

- **Rodzinne Soboty – bezpłatne warsztaty artystyczno-ekologiczne:** W 2008 roku rozpoczęliśmy organizację zajęć skierowanych do szerokiego grona odbiorców w każdym wieku. Warsztaty organizowane są w sobotnie popołudnia poprzedzające różne święta kalendarzowe i dni związane z przyrodą i ekologią. Zajęcia mają charakter otwarty, animacyjny. Uczestnicy w twórczej atmosferze i z pomocą instruktorów tworzą własnoręczne upominki, prezenty, dekoracje i przedmioty codziennego użytku. Podczas warsztatów zwracamy szczególną uwagę na świadomą konsumpcję i możliwość samodzielnego wykonania przedmiotów i wykorzystania naturalnych materiałów (ścinki materiałowe, papier, tektura, pudełka, tasiemki). Tematyka spotkań, które odbyły się w 2010 roku: 13.02 – Warsztat walentynkowy, 22.05 – Prezenty na Dzień Matki, 19.06 – Prezenty na Dzień Ojca, 6.11 – Lampiony i latarenki, 4.12 – Warsztat Mikołajkowy.
- **Amatorski Klub Fotograficzny:** Oprócz zajęć czwartkowych AKF w soboty organizuje plenery i studio fotograficzne.
- **Klub Tradycyjnej Kultury Japonii:** Raz w miesiącu odbywają się spotkania klubu prowadzone przez przedstawicieli Towarzystwa Polsko-Japońskiego. Wśród tematów poruszanych na spotkaniach znajdują się m. in. mity nt. Japonii, warsztaty orgiami, temat: mitologia, religia, duchowość i święta Japonii, japońska etykieta i życie codzienne, ceremonia herbaciana, malarstwo tuszem i kaligrafia, literatura japońska, media w Japonii, kimona i ozdoby. Odbywają się prelekcje, prezentacje i warsztaty, wszystkie spotkania są bezpłatne.

Udostępnianie sali warsztatowej

Aby wspierać aktywność łodzian promujemy Ośrodek jako otwarte miejsce spotkań, animacji i twórczości. Udostępniamy salę i zaplecze osobom, które mają chęć prowadzenia zajęć artystycznych, ekologicznych i rozwojowych, wspieramy marketingowo ciekawe pomysły.

W 2010 roku udostępnialiśmy bezpłatnie salę na spotkania Towarzystwa Pomocy Głuchoniewidomym, warsztaty improwizacji teatralnej dla młodzieży prowadzone przez Fundację Białe Gawrony, szkolenia w ramach projektu Akademia ISO, warsztaty komunikacji interpersonalnej, spotkania grupy lokalnej Greenpeace Polska. Sukcesywnie poszerzana jest oferta zajęć popołudniowych, nawiązujemy kontakty z kolejnymi organizacjami (Uniwersytet Trzeciego Wieku, biblioteki, Łódź Art Center).

BARDZO ZIELONE SZKOŁY

- Cele:** urozmaicenie i wzmocnienie formalnej (szkolnej) edukacji ekologicznej, prezentacja zachowań prośrodowiskowych, budzenie świadomości ekologicznej
- Adresaci:** przedszkolaki, uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych
- Zasięg:** ogólnopolski
- Terminy:** rozpoczęcie 2001 r., projekt wieloletni, nie planujemy zakończenia projektu
- Opis:** Wychodząc z założenia iż ważną częścią edukacji ekologicznej, zwłaszcza dla młodzieży z miasta jest bezpośredni kontakt z przyrodą Ośrodek Działań Ekologicznych "Źródła" od 2002 roku zajmuje się organizacją kilkudniowych wycieczek z intensywnym programem ekologicznym. Dla podkreślenia wysokiej jakości merytorycznej takich wyjazdów, nazywamy je "Bardzo Zielonymi Szkołami". "Bardzo zielone szkoły" są odpowiedzią na coraz częstsza dewaluację terminu "zielona szkoła", która sprowadza się jedynie do wyjazdu połączonego ze zwiedzaniem pobliskiego zabytku i ogniska. W programie naszych wycieczek zawarliśmy zapoznanie uczestników z wartościami przyrodniczymi i kulturowymi okolicy oraz zagrożeniami dla danego terenu, wycieczki do rezerwatów, zajęcia warsztatowe w terenie, zabawy integracyjne. Uczniowie zdobywają zarówno wiedzę przyrodniczą: zapoznają się z gatunkami roślin i zwierząt, rodzajami siedlisk, poznają gatunki chronione; jak i wiadomości o historii i kulturze regionu, zabytkach i życiu lokalnych społeczności. W trakcie wycieczki zapewniamy uczniom szeroki wachlarz zagadnień i technik zajęć. Chcemy zaciekawić i zainspirować dzieci i młodzież do szukania wiedzy w kontaktach z przyrodą i ludźmi. Preferujemy naukę poprzez zabawę i aktywne uczestnictwo w warsztatach. Proponowane przez nas zajęcia dopasowane są treści zarówno starej jak i nowej podstawy programowej. Wycieczki odbywają się do 6 miejscowości (Spała, Bachotek, Duszniki-Zdrój, Muszyna, Jastrzębia Góra, Rabka Zdrój).
- Wyniki:** W 2010 roku zorganizowano 34 wyjazdy na Bardzo Zielone Szkoły dla 57 klas, w sumie dla 1362 uczniów z różnych zakątków Polski. Na nasze BZS jeździło w ciągu sezonu 16 różnych trenerów. Nasza oferta cieszy się zdecydowanie największą popularnością wśród nauczycieli szkół podstawowych, w tym roku zorganizowaliśmy wyjazdy tylko dla 4 gimnazjów oraz 6 wyjazdów dla uczniów zespołu szkół zawodowych, którym bardzo zależało na połączeniu programu rozwoju zawodowego prowadzonego przez zewnętrznych trenerów z naszą ofertą przyrodniczo-ekologiczną. W tym roku organizowaliśmy głównie wyjazdy pięciodniowe, choć odbyły się również wyjazdy 3 i 4 dniowe jak i ośmio- a nawet dwunastodniowy.

PARKI 2.0

- Cele:** Celem projektu było opracowanie na bazie dotychczas istniejącej strony www.parki.org strony Wiki (umożliwiającej użytkownikom samodzielną edycję i dodawanie danych) zawierającej informacje na temat parków i terenów zielonych w Polsce oraz zainicjowanie tworzenia się społeczności internetowej zainteresowanej tym tematem.
- Adresaci:** internauci, osoby interesujące się przyrodą, zabytkami, zielenią miejską, historią
- Zasięg:** projekt ogólnopolski
- Terminy:** grudzień 2009-grudzień 2010
- Opis:** Opracowano koncepcję nowej strony internetowej oraz wdrożono przeniesienie dotychczas zebranych danych (opisy ok. 300 parków, 12 GB zdjęć) do nowego oprogramowania
- Wyniki:** Konto na portalu założyło 249 osób. Oglądalność strony stale zwiększała się w wyniku działań promocyjnych i przekroczyła w szczytowym miesiącu (październik 2010) 37 tys. użytkowników miesięcznie (projekt zakładał osiągnięcie 25 tys. wejść miesięcznie). Na portalu społecznościowym Facebook strona posiada 1107 fanów.

CO W TRAWIE PISZCZY?

- Cele:** Celem projektu jest umożliwienie nauczycielom z mniejszych miejscowości zapoznania się podczas praktycznych warsztatów z ciekawymi, aktywizującymi formami edukacji ekologicznej, zapoznania ich z aktualnymi trendami w edukacji ekologicznej oraz zmotywowania ich do podjęcia długofalowych działań z zakresu edukacji ekologicznej w swojej szkole. A ponadto: urozmaicenie formalnej edukacji ekologicznej oraz podniesienie poziomu nauczania o zagadnieniach ochrony środowiska (na zajęciach lekcyjnych i pozalekcyjnych); przekazanie gotowych i sprawdzonych pomysłów na zajęcia o tematyce ekologicznej wraz z materiałami edukacyjnymi i konspektami zajęć; stworzenie możliwości współpracy między nauczycielami.
- Adresaci:** nauczyciele wszystkich typów szkół z miejscowości do 200 tys. mieszkańców
- Zasięg:** projekt ogólnopolski
- Terminy:** styczeń – październik 2010
- Opis:** Projekt obejmował przygotowanie i przeprowadzenie trzyetapowego cyklu szkoleń. Na pierwszy etap składało się 10 szkoleń przeprowadzonych w 7 województwach, na drugi kolejnych 10 szkoleń (w tych samych województwach). Trzeci etap to 4 dwudniowe szkolenia wyjazdowe. Aby zakwalifikować się do kolejnego etapu szkolenia, uczestnicy zrealizowali wyznaczone zadania (do etapy drugiego należało przeprowadzić co najmniej 5 warsztatów dla młodzieży na podstawie wiedzy i materiałów ze szkoleń, a do etapu trzeciego przeprowadzić w szkole radę pedagogiczną w ramach wewnątrzszkolnego systemu doskonalenia). Ostatnie szkolenie będzie zamykało cały cykl i uprawniało do otrzymania certyfikatu, jednocześnie jednak każde kolejne szkolenie będzie stanowiło odrębną całość i nauczyciele nie będą zobligowani do ukończenia całego cyklu.
- Wyniki:** Projekt odniósł bardzo duży sukces-zainteresowanie uczestników od początku jego trwania do końca było dużo większe niż się spodziewaliśmy. W pierwszym etapie szkoleń łącznie wzięło udział 312 osób (przy założeniu 180), w drugim 204 osoby (przy założeniu 140) a w trzecim 71 (założenie 64). W ramach projektu uruchomiono stronę internetową i opracowano materiały szkoleniowe (72 strony). Projekt realizowany był we współpracy z metodykami przyrody i biologii.

ŹRÓDŁEM KAŻDEGO DZIAŁANIA JEST MYŚL

- Cele:** Projekt ma na celu przeszkolenie z podstawowych zagadnień edukacji globalnej grupy około 120 nauczycieli z mniejszych miejscowości, gdzie oferta szkoleniowa jest znacznie uboższa niż w miastach wojewódzkich.
- Adresaci:** nauczyciele wszystkich typów szkół
- Zasięg:** projekt ogólnopolski
- Terminy:** wrzesień – grudzień 2010
- Opis:** W ramach projektu zorganizowano siedem szkoleń w miejscowościach powiatowych w 5 woj., w których udział wzięło 127 nauczycieli. Uczestnicy wzięli udział w ośmiogodzinnych szkoleniach podczas których prezentowana była zarówno podstawowa wiedza nt. treści edukacji globalnej oraz tego czym edukacja globalna jest i gdzie jest jej miejsce w edukacji formalnej oraz gry dydaktyczne i ćwiczenia aktywizujące nt. temat. Nauczyciele otrzymali pakiet materiałów edukacyjnych obejmujący mikrokompendium nt. pomocy rozwojowej, scenariusze zajęć, karty pracy oraz gry dydaktyczne. Dodatkowe materiały (dodatkowe gry, prezentacje, scenariusze oraz lista polecanych stron i publikacji) znalazła się na stronie internetowej projektu eduglob.zrodla.org Nauczyciele zostali zobligowani do przeprowadzenia min. 3 warsztatów dla uczniów swojej szkoły oraz zachęceni do zainicjowania obchodów Tygodnia Edukacji Globalnej w szkole.
- Wyniki:** Zorganizowano i przeprowadzenie 7 (planowano 6) ośmiogodzinnych szkoleń dla nauczycieli (łącznie 56 godzin) podczas których przeszkolono 127 nauczycieli (zakładano 120), stworzone zostały materiały szkoleniowe łącznie 50 stron (ok. 80 stron standardowego maszynopisu) i powielenie ich w nakładzie ok. 200 egzemplarzy, powstała strona internetowa eduglob.zrodla.org, nauczyciele przeprowadzili 226 warsztaty o tematyce rozwojowej, ponad 40 szkół nadesłało krótką informację nt. działań zorganizowanych w ramach Tygodnia Edukacji Globalnej.

DRUGIE DNO H₂O...CZYLI WODA W MOIM MIEŚCIE

- Cele:** uwrażliwienie uczestników i odbiorców konkursu na problematykę ochrony i degradacji miejskich zasobów wodnych oraz ich znaczenie przyrodnicze i społeczne, podniesienie świadomości społecznej w tym zakresie, jak również kształtowanie proekologicznych postaw w aspekcie korzystania z wód i ich ochrony.
- Adresaci:** dzieci i młodzież szkolna z klas 4-6 szkół podstawowych, gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych
- Zasięg:** ogólnokrajowy
- Terminy:** styczeń – sierpień 2010
- Opis:** Tematyką konkursu „Drugie dno H₂O...czyli woda w moim mieście” były śródmiejskie ekosystemy wodne i wodo-zależne, takie jak małe rzeki, jeziora, starorzecza, stawy, mokradła, w tym łągi i olsy. Przedmiotem konkursu było wykonanie reportażu z elementami fotoreportażu przedstawiającego stan tych ekosystemów w jednym z 3 modułów tematycznych: woda w mieście, woda a przyroda oraz woda a człowiek. W konkursie brały udział zespoły uczniów liczące maksymalnie 5 osób pod opieką nauczyciela. Warunkiem dopuszczenia do finału konkursu było zaprezentowanie reportażu na forum szkolnym lub lokalnym przez zespół realizujący. Nagrodzonych zostało 10 prac – nagroda Grand Prix oraz miejsce I, II i III (w trzech kategoriach wiekowych: szkoła podstawowa, gimnazjum oraz szkoła ponadgimnazjalna). Nagrodzone prace zostały opublikowane w materiałach pokonkursowych.
- Wyniki:** Na konkurs napłynęło 475 prac, w konkursie wzięło udział ok. 1865 uczestników. W ramach projektu stworzono: stronę internetową, 3 scenariusze zajęć, materiały merytoryczne o łącznej objętości 53 stron. W ramach projektu wydrukowano 2000 egzemplarzy publikacji pokonkursowych. Jako nagrodę GRAND PRIX została zorganizowana wycieczka dla 6 uczestników. Jako nagrody w projekcie przekazano 46 zestawów nagród dla uczniów oraz nauczycieli biorących udział w projekcie. Ponadto zostało przekazanych 10 zestawów do badania jakości wody jako nagrody dla placówek uczestniczących w konkursie.

NIE BÓJ ŻABY!

- Cele:** podniesienie świadomości mieszkańców terenów zurbanizowanych na temat płazów występujących w ich bezpośrednim sąsiedztwie, poznanie zagrożeń, które dotyczą płazy oraz sposobów ochrony tej grupy zwierząt, z uwzględnieniem specyfiki warunków miejskich.
- Adresaci:** uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych, nauczyciele oraz mieszkańcy Warszawy, Łodzi, Krakowa i Poznania.
- Zasięg:** województwa mazowieckie, łódzkie, małopolskie oraz wielkopolskie.
- Terminy:** październiki 2010 – grudzień 2011 r.
- Opis:** Tematyką projektu jest ekologia, zagrożenia i ochrona gatunków płazów. Projekt przewiduje: szkolenia dla nauczycieli i warsztaty dla uczniów – kameralne (w szkołach) oraz terenowe, w czasie których uczniowie przeprowadzą inwentaryzację (spis gatunków płazów) występujących w miejskich zbiornikach wodnych. Wyniki zebrane podczas inwentaryzacji zostaną przedstawione na międzyszkolnych konferencjach oraz opracowane w formie broszury. Ponadto aby tematyka projektu dotarła do szerszego grona odbiorców zaplanowano również otwarte seminaria dla mieszkańców miast, w których realizowany będzie projekt.
- Wyniki:** W roku 2010 powstała strona internetowa projektu – zaba.zrodla.org. Przeprowadzono nabór do projektu, 80 szkół. Opracowano zestaw trzech scenariuszy oraz materiały merytoryczne w formie skryptu – wydane w ilości 80 egzemplarzy dla nauczycieli biorących udział w projekcie. W 2010 r. przeprowadzono również jedno szkolenie dla nauczycieli – szkolnych koordynatorów projektu, w którym wzięło udział 22 nauczycieli.

NIE ZNIKAJ! KONKURS O BIORÓŻNORODNOŚCI

- Cele:** Celem projektu edukacyjnego "Nie znikaj" jest przekazanie w atrakcyjnej formie wiedzy nt. bioróżnorodności i zagrożeń związanych z jej utratą oraz zachęcenie do postaw i wyborów w życiu codziennym, które mogłyby spowalniać proces zanikania różnorodności biologicznej i wymierania wielu gatunków zwierząt.
- Adresaci:** uczniowie i nauczyciele wszystkich typów szkół na terenie całej Polski
- Zasięg:** projekt ogólnopolski
- Terminy:** październik 2010 - lipiec 2011
- Opis:** Projekt składa się z 2 etapów: przygotowawczego, a następnie właściwego konkursu dla uczniów. W pierwszym etapie na terenie całej Polski przeprowadzone zostaną szkolenia dla nauczycieli. Zorganizowanych zostanie 45 szkoleń (ok. 2-3 w województwie). Następnie nauczyciele przeprowadzą w swoich szkołach warsztaty dla uczniów. W drugim etapie uczniowie, którzy zapoznali się już z zagadnieniem bioróżnorodności, przystąpią do konkursu. Będzie on polegał na wykonaniu dowolną techniką plastyczną mapy świata z gatunkami zagrożonymi wyginięciem oraz przygotowaniu w swojej miejscowości "Marszu ginących gatunków" - przemarszu ulicami w strojach/maskach zwierząt, podczas którego uczniowie-zwierzęta będą milczeniem lub hasłami zwracać uwagę odbiorców na problem wymierania gatunków. Chcemy, by impreza odbyła się w Światowym Dniu Bioróżnorodności 22 maja.
- Wyniki:** W roku 2010 powstała strona projektu zawierająca materiały edukacyjne nt. bioróżnorodności. Zebrana została grupa ok. 20 trenerów z terenu całej Polski do przeprowadzenia szkoleń. Projekt pozyskał patronat honorowy Mazowieckiego Kuratora Oświaty oraz patronaty medialne pisma "Victor Gimnazjalista" i portali Supermózg.pl oraz zielonalekcja.pl. Pozostałe działania przewidziane są na rok 2011.

U ŹRÓDEŁ NATURY – EDUKACJA NATURA 2000

- Cele:** Głównym celem projektu było zapoznanie nauczycieli i uczniów szkół ponadgimnazjalnych z tematyką Natury 2000, poprzez organizację różnorodnych form edukacyjnych: szkoleń, warsztatów, dostarczenie map ściennych, książek i scenariuszy zajęć.
- Adresaci:** uczniowie i nauczyciele szkół ponadgimnazjalnych siedmiu województw
- Zasięg:** woj. łódzkie, mazowieckie, wielkopolskie, dolnośląskie, małopolskie, podkarpackie, śląskie
- Terminy:** wrzesień 2009 - marzec 2010
- Opis:** Projekt stanowił kontynuację projektu "Pakiet edukacyjny: NATURA 2000 i inne formy ochrony przyrody", ale adresowany był do szkół ponadgimnazjalnych. Obejmował wydanie i bezpłatne rozdyskrebowanie do wszystkich szkół średnich w 7 województwach dwustronnej ściennej mapy Polski w skali 1 : 550 000 (nakład 4500 egz.). Strona pierwsza to mapa ochrony środowiska - Natura 2000 i inne formy ochrony przyrody, na stronie drugiej znajduje się katalog zdjęć gatunków chronionych objętych programem Natura 2000. Wraz z mapą do szkół trafiła książka z materiałami informacyjnymi nt. Europejskiej Sieci Ekologicznej „NATURA 2000” oraz scenariuszami zajęć. Artykuły do książki napisali m.in. Adam Wajrak, Robert Cyglicki (Greenpeace), Przemysław Chylarecki (OTOP), Marta Majka Wiśniewska (Bankwatch). Ponadto odbyły się szkolenia dla nauczycieli i warsztaty dla uczniów.
- Wyniki:** Po wydaniu i dystrybucji 4500 ściennych map ochrony środowiska „Natura 2000 i inne formy ochrony przyrody” i książek z materiałami informacyjnymi nt. Europejskiej Sieci Ekologicznej „NATURA 2000”, w 2010 roku w ramach projektu odbyły się szkolenia dla nauczycieli i warsztaty dla uczniów. Zostało zorganizowanych 7 szkoleń, w których łącznie wzięło udział 142 nauczycieli podczas których prezentowaliśmy mapę i broszurę oraz możliwości wykorzystania pakietu w pracy z uczniami. Aby zapoznać z tematyką sieci Natura 2000 jak największą liczbę młodych osób przeprowadziliśmy 140 warsztatów dla uczniów w siedmiu województwach opartych na scenariuszach zawartych w publikacji projektowej "Taką mamy naturę". Łącznie w warsztatach wzięło udział 3073 uczniów szkół ponadgimnazjalnych.
- W ramach projektu powstała strona internetowa, na której dostępna jest multimedialna wersja mapy ochrony przyrody w Polsce, a także najnowsze wiadomości dotyczące funkcjonowania sieci Natura 2000 w Polsce i linki do ciekawych artykułów.

PORADNIK ODPADNIK

- Cele:** Celem projektu jest aktywizacja uczniów i szkół do działań związanych z bezpiecznym pozbywaniem się odpadów problemowych (w tym niebezpiecznych) w miejscach zamieszkania uczniów. Rozpowszechnienie w społeczności lokalnej wiedzy o możliwościach pozbycia się tych odpadów. Zachęcenie do pozbywania się ww odpadów w zgodzie z obowiązującymi przepisami.
- Adresaci:** szkoły podstawowe i gimnazja oraz lokalne społeczności zamieszkujące w pobliżu szkół biorących udział w projekcie
- Zasięg:** woj. podlaskie, wielkopolskie, mazowieckie, łódzkie, małopolskie
- Terminy:** wrzesień 2010 - lipiec 2011
- Opis:** Projekt dotyczy odpadów problemowych (w tym niebezpiecznych) – jakie są związane z nimi zagrożenia, czemu nie należy ich się pozbywać razem z pozostałymi odpadami komunalnymi. Poszukuje najprostszyc i najlepszych rozwiązań w ujęciu lokalnym. Projekt przewiduje szkolenie dla nauczycieli i warsztaty dla uczniów.
Uczniowie mają zebrać informacje gdzie można się pozbyć odpadów problemowych jak najbliżej ich miejsca zamieszkania. Następnie opracowują broszurę, która ma informować o tym czego się dowiedzieli i zachęcać do oddawania odpadów w odpowiednich punktach. Organizator drukuje broszury i wysyła do szkół. Po otrzymaniu broszur szkoły przeprowadzają kampanię społeczną dla okolicznych mieszkańców (przy współpracy np. z radą mieszkańców, wspólnotą mieszkaniową spółdzielnią mieszkaniową, organizacją odzysku samorządem, etc). Szkoła organizuje też imprezę edukacyjną dla lokalnej społeczności. Przewidziano nagrodzenie najlepszych projektów broszur.
- Wyniki:** W projekcie bierze udział 100 szkół. W czynne działania w projekcie zaangażowanych jest ok. 2500 uczniów i nauczycieli. W ramach projektu w roku 2010 zorganizowano 5 szkoleń dla nauczycieli oraz 21 warsztatów dla uczniów. Powstała również strona internetowa projektu oraz dwa scenariusze zajęć.

SKLEP→ WYSYPISKO: ULICA JEDNOKIERUNKOWA? – 4 edycja

- Cele:** podniesienie świadomości dzieci i młodzieży w zakresie zrównoważonej konsumpcji oraz gospodarki odpadowej, wpojenie młodym ludziom nawyków odnośnie postępowania z odpadami (RRR) i nauka zasad segregacji odpadów, zainicjowanie w placówkach oświatowych działań związanych z realizacją selektywnej zbiórki surowców wtórnych.
- Adresaci:** uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów z terenu Warszawy, Łodzi, Krakowa, Poznania, Białegostoku
- Zasięg:** woj. mazowieckie, łódzkie, małopolskie, wielkopolskie, podlaskie
- Terminy:** październik 2009 – lipiec 2010 (4. edycja)
- Opis:** Projekt dotyczący gospodarki odpadami i racjonalnej konsumpcji, skierowany do szkół podstawowych i gimnazjów. Projekt obejmuje część teoretyczną oraz praktyczną. W części teoretycznej zawierają się szkolenia dla nauczycieli, warsztaty dla uczniów. Część praktyczna to wycieczki do sortowni odpadów, składowiska odpadów bądź ZUSOK, wyposażenie w kosze do selektywnej zbiórki, wprowadzenie systemu selektywnej zbiórki w szkołach, kampania promocyjno-informacyjna dot. zasad zrównoważonej gospodarki odpadami realizowana przez uczniów. Szkoły, które zrealizują założenia projektu otrzymują certyfikat Promotora Recyklingu. Projekt zakłada również audyty w szkołach ze wszystkich edycji projektu celem weryfikacji ważności certyfikatu.
- Wyniki:** W projekcie wzięło udział 80 szkół z okolic Warszawy, Łodzi, Krakowa, Poznania i Białegostoku. W projekt zaangażowanych było około 3900 uczniów i nauczycieli. Przeprowadzono 2 szkolenia dla nauczycieli. Przeprowadzono 3 zajęcia w sortowni odpadów oraz 4 zajęcia w ZUSOK. Odbyło się też ok. 40 warsztatów dla uczniów o tematyce związanej z gospodarką odpadami, racjonalną konsumpcją, segregacją i recyklingiem odpadów. Wszystkie szkoły biorące udział w 4 edycji otrzymały pojemniki do selektywnej zbiórki odpadów. Dodatkowo pojemniki przekazano też 15 szkołom z poprzednich edycji projektu. Przeprowadzono 234 audytów sprawdzających czy szkoły właściwie wywiązują się z obowiązków, jakie wzięły na siebie uczestnicząc w projekcie. Audyty przeprowadzono również w szkołach z poprzednich edycji projektu. Łącznie przyznano lub przedłużono 217 certyfikatów Promotora Recyklingu. 17 placówkom nie udało się sprostać wymaganiom niezbędnym do posługiwania się certyfikatem. Odbyło się też 6 uroczystych spotkań finałowych, na których uczestnicy mogli pochwalić się swoimi osiągnięciami, odebrać dyplomy oraz przyznane im szkołom certyfikaty. Na zakończeniach wręczono również upominki w postaci pamięci USB (240 szt.) najbardziej aktywnym uczniom uczestniczącym w 4 edycji projektu.

AKADEMIA ISO – SZKOLENIA, COACHING, STAŻE

(projekt Instytutu Spraw Obywatelskich realizowany w partnerstwie z ODE Źródła)

- Cele:** Celem projektu jest przeszkolenie i zorganizowanie pięciomiesięcznych staży dla 30 osób, które zdobędą doświadczenie zawodowe i dodatkowe kwalifikacje, poszerzyszą swoje horyzonty i dowiedzą się, jak działa organizacja pozarządowa.
- Adresaci:** nieaktywni zawodowo mieszkańcy województwa łódzkiego w wieku od 18 do 25 lat
- Zasięg:** województwo łódzkie
- Terminy:** kwiecień 2010-marzec 2011
- Opis:** Projekt obejmował 4 elementy: szkolenie, staż w organizacjach pozarządowych, spotkania szkoleniowo-doradcze i regularny coaching. W ramach projektu płatny staż w Źródłach w pełnym wymiarze godzin odbyło 6 młodych osób. Stażyści mieli możliwość uczestniczenia w organizowanych przez Źródła szkoleniach m.in. z zakresu edukacji globalnej, odpowiedzialnej konsumpcji, Fair Trade, zabaw ekologicznych i przyrodniczych w terenie. W zależności od indywidualnych preferencji i zainteresowań mogli zdobywać doświadczenie w prowadzeniu warsztatów o tematyce ekologicznej, promocji i organizacji happeningów i imprez plenerowych, tworzeniu scenariuszy zajęć, koordynowaniu projektów, obsłudze programu bibliotecznego czy kontaktach z mediami.
- Stażystki wykazały dużą samodzielność przy organizacji Majówki Sprawiedliwego Handlu, happeningów ekologicznych, wprowadzaniu ankiet w projekcie „Źródła skutecznej edukacji”, katalogowaniu biblioteki i bieżących działaniach stowarzyszenia. Dzięki programowi Akademia ISO i zasileniu naszych szeregów, mogliśmy z większym rozmachem planować wydarzenia w ramach Światowego Dnia Sprawiedliwego Handlu, Tygodnia Edukacji Globalnej i zaangażować się we współpracę z innymi instytucjami.
- Wyniki:** Pięciomiesięczny płatny staż w Źródłach dla 6 osób w wymiarze 40 godzin tygodniowo.

AKADEMIA 3R

(projekt Polskiej Zielonej Sieci realizowany w partnerstwie z ODE Źródła)

- Cele:** Celem projektu jest aktywna edukacja ekologiczna i obywatelska w zakresie odpowiedzialnego postępowania z odpadami oraz zwiększenie aktywności dzieci i młodzieży, ich nauczycieli oraz pracowników szkół w zakresie podejmowania konkretnych działań proekologicznych i konsumenckich w swoich środowiskach lokalnych, by przede wszystkim ograniczyć ilość powstających odpadów według zasady 3R tj.: reduce, reuse, recycle, czyli ograniczaj powstawanie odpadów, używaj ponownie, odzyskuj.
- Adresaci:** uczniowie i nauczyciele szkół podstawowych i gimnazjalnych z 10 województw w Polsce
- Zasięg:** projekt ogólnopolski, ODE Źródła odpowiada za realizację projektu w województwie łódzkim oraz przygotowanie materiałów edukacyjnych
- Terminy:** styczeń 2009 – listopad 2010
- Opis:** Projekt Polskiej Zielonej Sieci realizowany w partnerstwie z ODE Źródła. Akademia 3R to pilotażowy program, który obejmie 180 klas w 10 województwach, w których znajdują się organizacje członkowskie Polskiej Zielonej Sieci. Dzieci i młodzież uczą się odkrywać i poznawać tajniki marketingowe, które sprawiają, że kupujemy więcej niż potrzebujemy. Uczniowie dowiadują się jak ponownie użyć to, co pozornie jest przeznaczone do jednorazowego użytku oraz usystematyzują swoją wiedzę w zakresie segregacji odpadów. Prócz oferowanej wiedzy, młodzi konsumenci mają okazję do aktywizacji środowiska lokalnego, poprzez przeprowadzanie reportaży, wywiadów w szkole, w domu, w sklepikach osiedlowych i szkolnych, uwrażliwiając innych na tematykę odpadową. Próbują także zmienić swoje nawyki metodą „drobnych kroczków”: przyniesienie własnego kubka do szkoły, kupowanie produktów właściwie opakowanych w sklepiku szkolnym, czy noszenie własnej, wielorazowej torby na zakupy. By w pełni zaktywować wszystkie grupy biorące udział w pilotażowym programie, został opracowany dwuetapowy (regionalny i ogólnopolski) konkurs z nagrodami, motywujący klasy do promowania idei Akademii 3R. Efekty projektu będą upowszechniane poprzez dodruk i dystrybucję materiałów oraz szkolenia dla nauczycieli.
- Wyniki:** W ramach projektu Źródła opracowały materiały edukacyjne składające się z wprowadzenia do projektu, 10 scenariuszy zajęć, oraz kilkudziesięciu ćwiczeń aktywizujących i pomysłów na działania w szkole, łącznie materiały formatu A4 liczą 122 strony. W 2010 roku przeprowadzono 38 warsztatów w 19 szkołach oraz trzy szkolenia dla ponad 60 nauczycieli w woj. łódzkim.

KUPOJ ODPOWIEDZIALNIE ZABAWKI

(projekt Polskiej Zielonej Sieci)

- Cele:** Projekt zrodził się z przekonania, że żadne dziecko nie chciałoby się bawić lalkami ani klockami wyprodukowanymi kosztem czyjejs krzywdy. Celem projektu jest uświadomienie tego zwłaszcza młodym rodzicom i nauczycielom, ale także każdemu kto kupuje prezenty dla najmłodszych, oraz zmobilizowanie społeczeństwa do podjęcia działania na rzecz społecznej odpowiedzialności biznesu.
- Adresaci:** konsumenci, dziennikarze, firmy importujące zabawki z krajów rozwijających się
- Zasięg:** międzynarodowy, ODE Źródła odpowiada za realizację projektu w woj. łódzkim
- Terminy:** 2009 - 2011
- Opis:** Projekt jest częścią europejskiej kampanii „**Stop Toying Around**”, która jest wspólnym przedsięwzięciem organizacji pozarządowych z Austrii, Czech, Francji, Polski i Rumunii. Zaangażowana w działania jest też międzynarodowa rada przemysłu zabawkarskiego, krajowe organizacje patronackie w tej branży oraz związki zawodowe. Zostało zapoczątkowane tworzenie kampanii społecznej. Wydane zostały ulotki i poradniki dla aktywistów, uruchomiono stronę internetową oraz newslettery z informacjami, których dostarcza partnerska organizacja z Hong-Kongu. Organizowane są happeningi, warsztaty i akcje społeczne. Wraz z partnerskimi organizacjami z Europy będzie prowadzony lobbing i bezpośrednio negocjacje z branżą zabawkarską, wsparte podpisami pod stworzoną oficjalną petycją.
- Wyniki:** W 2010 r. w woj. łódzkim w ramach projektu zrealizowany został rodzinny warsztat mikołajkowy, w którym uczestniczyło ok. 45 osób, podczas warsztatu odbyła się prezentacja projektu, a uczestnicy tworzyli własnoręcznie zabawki a także pokaz filmu „Warsztat Św. Mikołaja” oraz dyskusja zorganizowane przez Źródła, Fundację Instytut Spraw Obywatelskich i Przedszkole Ekoludek oraz Kino Cytryna.

PROMOCJA SELEKTYWNEJ ZBIÓRKI ODPADÓW OPAKOWANIOWYCH W WYBRANYCH DZIELNICACH WARSZAWY

(projekt Stowarzyszenia Niepełnosprawni dla Środowiska EKON)

- Cele:** Uświadomienie uczniom skali problemu odpadowego i konieczności jego rozwiązania, wskazanie właściwej hierarchii zasad postępowania z odpadami (Reduce, Reuse, Recycle), zapoznanie dzieci z zagadnieniem recyklingu oraz wyjaśnienie w jaki sposób należy segregować odpady.
- Adresaci:** Uczniowie szkół podstawowych, wychowankowie świetlic terapeutycznych oraz harcerze z terenu Mokotowa, Ursynowa i Wilanowa (dzielnice Warszawy)
- Zasięg:** trzy dzielnice Warszawy (Mokotów, Ursynów i Wilanów)
- Termin:** wrzesień – grudzień 2010r
- Opis:** Projekt Stowarzyszenia Niepełnosprawni dla Środowiska EKON, w ramach którego Źródła odpowiedzialne były za przygotowanie i wdrożenie programu edukacyjnego obejmującego przeprowadzenie warsztatów dla uczniów szkół podstawowych, wychowanków świetlic oraz harcerzy z terenu objętego projektem. Warsztaty prowadzone były na podstawie opracowanych w tym celu dwóch scenariuszy zajęć. W trakcie zajęć uczniowie dostawali upominki w postaci ekologicznych przyborów szkolnych (drewniane ołówki, długopisy z makulatury) oraz elementarze ekologiczne dotyczące właściwego postępowania z odpadami.
- Wyniki:** W zajęciach udział wzięło 2541 uczniów z 20 szkół podstawowych 1 świetlicy terapeutycznej oraz 1 hufca harcerskiego z terenu objętego projektem. W sumie nasi trenerzy przeprowadzili 208 warsztatów (po dwa w każdej zgłoszonej do projektu grupie). Każdy z uczniów biorących udział w projekcie otrzymał elementarz ekologiczny oraz upominki w postaci przyborów szkolnych.

Międzyszkolny Konkurs Ekologiczny „Przyjaciel Przyrody” – półfinał, 23 marca 2010, Łódź

Konkurs ekologiczno-przyrodniczy przeznaczony dla uczniów klas I-III SP, współorganizowany przez dwie łódzkie szkoły SP 44 i SP 42. Stowarzyszenie przekazało książki i malowanki jako nagrody w konkursie, członkini Źródeł uczestniczyła też w pracach jury konkursu.

Konkurs „Co wiecie o Ekoświecie?”, 27 kwietnia 2010, Łódź

Organizowany corocznie przez Szkołę Podstawową nr 109 z Łodzi konkurs ekologiczny przeznaczony dla uczniów klas I-III. ODE Źródła przekazał książki i torby bawełniane na nagrody, członkini stowarzyszenia brała udział w pracach jury.

Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa, 20 kwietnia – 7 maja 2010

Prowadzenie warsztatów ekologicznych w ramach projektu „Blisko z przyrodą” realizowanego przez Fundację na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa w partnerstwie z Regionalnym Stowarzyszeniem Kulturalno-Oświatowym „KORNEL”. W ramach tej współpracy 3 trenerów Źródeł przeprowadziło warsztaty dla klas IV-VI ze szkoły podstawowej w Borkach Wyrkach. Każda klasa przeszła przez trzydniowy cykl zajęć (6h). Dzieci dostały Dyplomy Młodego Ekologa. Łącznie w warsztatach wzięło udział: ok. 40 dzieci.

VI Bemowski Dzień Ziemi, 22 kwietnia 2010, Warszawa

Impreza organizowana przez Centrum Promocji Zdrowia i Edukacji Ekologicznej we współpracy z Wydziałem Ochrony Środowiska i Wydziałem Sportu i Rekreacji Urzędu Dzielnicy Bemowo m.st. Warszawy. Piknik skierowany był głównie do dzieci z przedszkoli oraz uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych z terenu Bemowa.

Konferencja „Na miarę Nobla. Najnowsze osiągnięcia w ochronie środowiska”, 19 kwietnia 2010, Warszawa

Konferencja została zorganizowana przez Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjnych i Szkoleń Na seminarium wygłoszono m.in. prezentację nt. działalności stowarzyszenia.

Seminarium „Współczesne problemy środowiskowe Europy. Rola centrów edukacji ekologicznej w kształtowaniu społeczeństwa wiedzy”, 21-23 maja 2010, Jachranka

Seminarium zostało zorganizowane przez Instytut na Rzecz Ekorozwoju. Wygłoszono w jego trakcie prezentację nt. działalności stowarzyszenia.

Warsztaty „Na drodze do zrównoważonego rozwoju”, 24 maja 2010, Warszawa

Warsztaty zostały zorganizowane przez Ministerstwo Środowiska, a ich celem było wypracowanie planu działań do „Strategii edukacji dla zrównoważonego rozwoju” ONZ. W warsztatach czynny udział brał przedstawiciel organizacji.

Warszawskie Forum Oświatowe, 25 maja 2010, Warszawa

Warszawskie Forum Oświatowe odbyło się w tym roku pod tytułem „Organizacje pozarządowe na rzecz warszawskiej oświaty”. W trakcie forum prezentowano poster przedstawiający działalność stowarzyszenia oraz dystrybuowano materiały promocyjne.

Majówka Sprawiedliwego Handlu, 8 maja 2010, Łódź

W Światowy Dzień Sprawiedliwego Handlu zorganizowana została całodniowa Majówka w Parku Poniatowskiego w Łodzi i w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 19. W organizację wydarzenia zaangażowane były osoby z różnych środowisk: uczniowie ZSP nr 19, studenci Pedagogiki UŁ, członkowie Źródeł, stażyści programu AISO, Greenpeace, Grupa Cyrkowa Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, artyści rękodzielnicy i animatorzy. Przewidziano mnóstwo atrakcji dla mieszkańców Łodzi. W sali szkoły została urządzona kawiarenka z produktami Fair Trade (kawa, herbata, czekolada, słodycze). Można było pograć w memory z obrazkami produktów pochodzących z krajów Globalnego Południa, obejrzeć slajdy zdjęć z Afryki, prezentacje multimedialne o Fair Trade, na najmłodszych czekały tematyczne kolorowanki. W parku natomiast odbył się jarmark zabawek, biżuterii, dekoracji i ubrań etycznych i hand-made, rodzinna gra terenowa „Droga kawy” z nagrodami, warsztaty tworzenia własnoręcznych zabawek, pokazy cyrkowe (bez udziału zwierząt), zabawy w ekologicznego Twistera, chustę animacyjną i dawne gry podwórkowe. Idea Sprawiedliwego Handlu była przedstawiana młodzieży i dorosłym za pomocą interaktywnej zabawy „Żółty banan”, szczegółowe informacje można było także uzyskać w kawiarence. Podczas majówki rozdawano ulotki i inne materiały promujące Fair Trade. Wydarzenie uświetnił koncert Centrum Rytmu City Bum Bum, z tradycyjnymi tańcami i melodiami afrykańskimi granymi na bębnach, entuzjastycznie przyjęty przez widownię.

W organizację i przygotowania do wydarzenia było zaangażowanych ok. 30 osób, natomiast w samej Majówce wzięło udział ok. 500 uczestników. Informacje o Majówce zostały wyemitowane w kilku łódzkich rozgłośniach radiowych, notki pojawiły się w Gazecie Wyborczej, na portalach internetowych, telewizji Toya i TVP3.

Happening na Zielonym Rynku, 26 maja 2010, Łódź

W środę na rynku na Placu Barlickiego odbył się happening ekologiczny przygotowany przez Publiczne Gimnazjum Nr 27 oraz Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła”. Podczas akcji uczniowie rozdawali ulotki zachęcające do redukcji i segregacji odpadów. Każdy przechodzień, który prawidłowo odpowiedział na dwa pytania dotyczące segregacji otrzymywał bawełnianą torbę ekologiczną. Ponadto „Źródła” przygotowały szereg dodatkowych atrakcji,

m.in. zabawę w Eko Twistera, zabawy dla najmłodszych i bezpłatne zaproszenia na warsztaty rękodzielnicze. Happening był jednym z elementów projektu - "Działania proekologiczne uczniów Publicznego Gimnazjum Nr 27 w Łodzi - Nasz wkład w ekologię", współfinansowanego przez WFOŚiGW w Łodzi.

Konferencja „W stronę polskiego okrągłego stołu” w CK Nowy Wspaniały Świat, 25 czerwca 2010, Warszawa
Udział przedstawicieli Źródeł w konferencji, prezentacja materiałów edukacyjnych, warsztaty konsumentko-odpadowe.

Eko-wakacje w gminie Konstantynów Łódzki, 28 czerwca – 6 sierpnia 2010

Trenerki ODE Źródła prowadziły warsztaty dla dzieci uczestniczących w półkoloniach w Konstantynowie Łódzkim, warsztaty odbywały się codziennie, każdy z nich trwał 3 godziny. W trakcie półkolonii zrealizowano zarówno warsztaty ekologiczne („Ekologia mieszcucha”, „Zwierzęta naszymi przyjaciółmi”, „Góra śmieci rośnie”), przyrodnicze w terenie („Szkoła na łące”, „Nieskończona różnorodność przyrody”, „Szumi dokoła las”) jak i artystyczno-ekologiczne („Papier czerpany czyli użyteczna makulatura”, „Torba w kwiatki”, „Quilling – zręczne palce”). Na koniec każdego turnusu uczestnicy rozwiązywali test sprawdzający zdobytą przez nich wiedzę, otrzymali również dyplomy.

Staż Chisomaga Anyanwu, sierpień 2010

W naszym ośrodku miesięczny staż odbywał student z Nigerii - Chisomaga Anyanwu. Podczas stażu poznawał specyfikę polskich organizacji pozarządowych, brał udział w warsztatach ekologicznych, pomagał w przygotowaniach i prowadzeniu wydarzeń podczas pikniku Bałuty Welcome To, razem z trenerkami brał udział w zajęciach prowadzonych w ramach obchodów 100-lecia ZHP w Krakowie, współprowadził audycję muzyczną w radiu Żak. Odbył również wizyty studyjne w Polskiej Zielonej Sieci i biurze szczecińskim PZS.

Relaks na Pietrynie, 31 lipca 2010, Łódź

W połowie wakacji Ośrodek ogłosił prawdziwy relaks na Piotrkowskiej. W Pasażu Rubinsteina zorganizowaliśmy miejsce do miłego i ekologicznego wypoczynku. Przechodnie mogli usiąść na pufach, napić się ekologicznego soku, zjeść polskie owoce, przejrzeć publikacje o treści ekologicznej. W namiocie odbywało się własnoręczne robienie przypinek (butonów), miksowanie i nakładanie letnich maseczek, tworzenie gadżetów z filcu i koralików. Namawialiśmy do rozsądnego robienia zakupów i mądrego, ekologicznego wypoczywania. W happeningu wzięło udział ok. 300 osób.

Półkolonie w Tomaszowie Mazowieckim, 29 czerwca – 13 lipca 2010

Zorganizowanie i poprowadzenie trzech trzygodzinnych warsztatów ekologiczno-przyrodniczych dla uczestników półkolonii w Tomaszowie Mazowieckim. Uczestnicy wzięli udział w warsztatach pt. „Zwierzęta z różnych stron świata”, „Jak Eko poznał Lansa” i „Przyrodnicze podchody”, rozwiązywali też testy sprawdzające wiedzę zdobytą podczas zajęć.

Warsztaty podczas 100-lecia Związku Harcerstwa Polskiego, Kraków

17-23 sierpnia 2010

Prowadzenia warsztatów w bloku programowym "W zielone gramy" podczas Zlotu Związku Harcerstwa Polskiego w Krakowie. Uczestnicy zlotu mogli wziąć udział w trzech warsztatach prowadzonych przez trenerki Źródeł: „Zwierzęta z różnych stron świata”, „Makramowe bransoletki” i „Quilling i scrapbooking – cuda z papieru”. Łącznie przeprowadzono 14 warsztatów dla zastępów z całego kraju.

Piknik „Bałuty Welcome To”, 5 września 2010, Łódź

Ośrodek Działań Ekologicznych "Źródła" uczestniczył w niedzielnym Pikniku na Placu Piastowskim, w którym wzięły także udział inne organizacje pozarządowe i grupy artystyczne. Na stoisku Źródeł można było zrobić sobie pina (przypinkę/butona) własnego projektu, pograć ze znajomymi i z nieznajomymi w eko-twistera, poskakać w gumę, a potem odpocząć na kolorowych pufach z ciekawą książką w rękę. Odpowiadaliśmy także na nurtujące łodzian pytania dotyczące ekologicznego i etycznego stylu życia.

Konferencja metodyczna dla nauczycieli biologii, 28 września 2010, Łódź

Konferencja zorganizowana przez Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego. Podczas konferencji przedstawiciel Źródeł wygłosił 30 minutową prezentację nt. zmian klimatu oraz przedstawił ofertę edukacyjną stowarzyszenia na rok szkolny 2010/2011.

Konferencja „Edukacja i informacja ekologiczna w praktyce”, 29 września 2010, Warszawa

Konferencja zorganizowana przez Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m. st. Warszawy. Podczas konferencji przedstawiciel stowarzyszenia wygłosił prezentację pt. „Edukacja konsumentka na przykładzie działań ODE „Źródła” i Polskiej Zielonej Sieci” oraz poprowadzono warsztaty z zakresu edukacji konsumenckiej dla nauczycieli.

Natura 2000, 29 września 2010, Kraków

Udział przedstawiciela Źródeł w konferencji „Natura 2000 a społeczności lokalne – konflikty, doświadczenia, perspektywy” na Uniwersytecie Jagiellońskim - Instytut Nauk o Środowisku, Przedstawiono prezentację pt. „U źródeł Natury – projekty edukacyjne nt. Natury 2000”

Grupa robocza przy Polsko Niemieckiej Wymianie Młodzieży

Przedstawiciel organizacji został członkiem grupy roboczej przy PNWM, której celem jest wypracowanie merytorycznych i metodycznych założeń do realizacji treści edukacji dla zrównoważonego rozwoju w ramach polsko-niemieckich wymian młodzieży. Prace grupy rozpoczęły się jesienią 2010r. i będą kontynuowane w roku 2011 r.

Targi Natura Food, 15-17 października 2010, Łódź

Prowadzenie warsztatów poświęcony tematyce odpowiedzialnej konsumpcji (odpowiedzialne zakupy, Fair Trade, niedożywienie i głód w krajach Globalnego Południa) dla uczniów gimnazjów i szkół średnich podczas Targów Natura Food. Warsztaty zorganizowane w ramach panelu edukacyjnego prowadzonego przez Instytut Spraw Obywatelskich.

Noc dla Afryki, 16 października 2010, Warszawa

Udział przedstawiciela Źródeł w „III Nocy dla Afryki” organizowanej przez program Akcja dla Globalnego Południa Polskiej Zielonej Sieci.

Miesiąc dla szafy, 1-31 października 2010, Łódź

Październik w Źródłach ogłosiliśmy miesiącem dla szafy. Działania organizowane w ramach tego wydarzenia adresowane były do młodzieży i osób dorosłych, głównie kobiet. Podczas 4 kolejnych śród plastycznych zajmowaliśmy się różnymi rzeczami związanymi z odpowiedzialnym kupowaniem ubrań, tworzeniem własnoręcznych dodatków i robieniem biżuterii. Inauguracją miesiąca dla szafy było zrobienie pachnących poduszczek z lawendą. Podczas kolejnego spotkania zorganizowaliśmy SWAP - wymianę ubrań i przedmiotów. W ramach akcji robiliśmy także m.in. broszki, kwiaty i gadżety z suwaków, tasiemek, filcu i koralii.

Tydzień Edukacji Globalnej, 15-20 listopada 2010, Łódź

ODE Źródła zorganizował po raz kolejny Tydzień Edukacji Globalnej w Łodzi w ramach którego odbył się event „Ekipy Fair Trade” (przeszkoleni gimnazjaliści osobiście sprawdzali czy w kawiarniach można kupić produkty FT, uświadamiali obsługę i zostawiali list do kierownictwa, opracowano raport), dzień FT na Wydziale Zarządzania UŁ zorganizowany we współpracy z Centrum Strategii i Rozwoju Impact (wykład, projekcja filmu „My kupujemy, kto płaci?”, gra symulacyjna „Trampki z Peru”, warsztat o żywności „Świat na moim talerzu. Problem nadkonsumpcji i marnowania żywności”), warsztat plastyczny dla dorosłych oraz degustacje. Wydarzenia były odnotowane przez łódzkie media. Ponadto w ramach oferty edukacyjnej stowarzyszenia odbywały się bezpłatne warsztaty z zakresu edukacji globalnej.

Transparency Camp Polska, 18 listopada 2010, Warszawa

Udział przedstawiciela Źródeł w „Transparency Camp” organizowanym przez Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich (Warszawa). TransparencyCamp Polska to spotkanie dla osób, które interesują się i pracują nad przejrzystością życia publicznego. W spotkaniu wzięło udział 150 osób z różnych branż - związanych z Internetem, trzecim sektorem, pracownikami administracji i ośrodków naukowych, jak i przedsiębiorcami, którzy na lepszym dostępie do informacji i możliwości przetwarzania informacji publicznych mogliby oprzeć profil swojej działalności.

Konferencja „Zasady zrównoważonego rozwoju w świetle edukacji ekologicznej w szkołach”, 8 grudnia 2010, Warszawa

Konferencja zorganizowana przez Stowarzyszenie „Europa Nasz Dom”. Wygłoszono prezentację pt. „Aktywizacja dzieci i młodzieży do działań na rzecz środowiska

Pokaz filmu „Warsztat Św. Mikołaja” w kinie Cytryna, 10 grudnia 2010, Łódź

Pokaz filmu zorganizowany z okazji Mikołajek przez Ośrodek Działań Ekologicznych Źródła przy wsparciu Kina Cytryna, Fundacji Instytut Spraw Obywatelskich i Przedszkola Ekoludek. Projekcja filmowa oraz dyskusja odbyły się w ramach projektu „Kupuj odpowiedzialnie zabawki” koordynowanego przez Polską Zieloną Sieć.

Warsztaty dla organizacji ekologicznych, które realizowały programy strażnicze, 17 grudnia 2010, Wrocław

Warsztaty zorganizowane były przez Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich i miały na celu wymianę doświadczeń związanych z prowadzeniem działalności „strażniczej” (watchdogowej) przez organizacje zajmujące się ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem. Efektem spotkania jest m.in. artykuł „Strażnicy ekologii” zamieszczony na portalu watchdog.org.pl

Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć.

Źródła są aktywnym członkiem Związku Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć. W 2009 roku poza zwykłym udziałem w realizacji ogólnopolskich projektów PZS w regionie łódzkim, byliśmy partnerem merytorycznym ds. edukacji przy realizacji projektów „Polscy Kampanierzy dla klimatu” oraz „Akademia 3R” (opracowaliśmy materiały edukacyjne do ww. projektów i prowadziliśmy szkolenia dla edukatorów z terenu całego kraju). W 2009 roku dotychczasowy przedstawiciel Źródła w PZS został wybrany wiceprezesa zarządu PZS.

Koalicja Sprawiedliwego Handlu

Zarząd ODE Źródła postanowił przystąpić do nowozakładanej Koalicji Sprawiedliwego Handlu. Zebranie założycielskie Koalicji odbyło się w Warszawie, w dniu 16 marca 2009. Główne cele działania Koalicji to promocja ruchu Sprawiedliwego Handlu w sposób skoordynowany, na skalę ogólnopolską, we współpracy z międzynarodowymi strukturami ruchu, zwiększenie dostępności produktów Sprawiedliwego Handlu dla konsumentów oraz wsparcie dla przedsiębiorstw, organizacji, instytucji i osób zainteresowanych działaniem w ramach Sprawiedliwego Handlu. Członkami Koalicji są organizacje pozarządowe, firmy i osoby indywidualne z całej Polski, wśród koalicjantów są oprócz Źródła m.in. Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć, Polska Akcja Humanitarna, Grupa eFTe Warszawa, Polskie Stowarzyszenie Sprawiedliwego Handlu „Trzeci Świat i My”, Towarzystwo dla Natury i Człowieka. W ramach koalicji w roku 2009 Źródła zorganizowały w Łodzi Międzynarodowy Dzień Sprawiedliwego Handlu (opisany powyżej), a przede wszystkim na co dzień goszcząc nauczycieli i inne osoby, organizując szkolenia oraz w codziennym życiu biura promujemy idee sprawiedliwego handlu, korzystając wyłącznie z kawy i herbaty z logo Fairtrade.

Przystępując do Koalicji Źródła zaakceptowały statut Koalicji (do pobrania http://fairtrade.org.pl/s22_statut.html) oraz takie zasady jak m.in.: „Wiemy czym jest Sprawiedliwy Handel i co oznaczają znaki certyfikacyjne oraz dbamy by nasi członkowie / pracownicy / wolontariusze także rozumieli co oznacza Sprawiedliwy Handel i jego znaki”, „Udzielamy wyłącznie prawdziwych i rzetelnych informacji na temat Sprawiedliwego Handlu”, „Wykorzystujemy nazwę i znaki Sprawiedliwego Handlu zgodnie z obowiązującymi zasadami i informujemy naszych interesariuszy o ich znaczeniu”, „Znamy i dążymy do przestrzegania Kodeksu ws. obrazów i przesłań dotyczących krajów Południa”.

Kodeks w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa

Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła” w marcu 2009 postanowił oficjalnie zostać sygnatariuszem „Kodeksu w sprawie obrazów i wiadomości” (<http://www.zrodla.org/kodeks/>).

Kodeks jest narzędziem stworzonym przez praktyków: organizacje pracujące w sferze pomocy humanitarnej, współpracy rozwojowej oraz edukacji globalnej. Jest odpowiedzią na realną potrzebę wprowadzenia zasad etycznych do informowania o globalnym Południu, wokół którego niestety narosło wiele negatywnych stereotypów. Kodeks zawiera osiem zasad, które wyznaczają wysoki standard rzetelnego informowania o krajach globalnego Południa. Nie jest to tylko zbiór zakazów i nakazów, lecz przede wszystkim wyraz etosu partnerstwa w relacjach z organizacjami i ludźmi z krajów Południa. Sygnatariusze kodeksu deklarują: dokonywać wyboru obrazów i wiadomości z poszanowaniem równości, solidarności i sprawiedliwości; prawdziwie przedstawiać wszelkie obrazy i sytuacje - zarówno w bezpośrednim jak i w szerszym kontekście - dążąc do zwiększenia powszechnego zrozumienia realiów i złożoności procesu rozwoju; unikać obrazów i wiadomości mogących szerzyć stereotypy, wywoływać sensację lub dyskryminować ludzi, sytuacje czy miejsca; wykorzystywać obrazy, wiadomości i badania jednostkowych przypadków z pełnym zrozumieniem, uczestnictwem i za zgodą zainteresowanych (lub ich rodziców czy opiekunów), zagwarantować, że osoby, których sytuację przedstawiamy mają możliwość opowiedzenia o swojej historii osobiście, ustalić i zanotować, czy opisywane/portretowane osoby zgadzają się na ujawnienie ich personaliów i twarzy, zawsze postępować zgodnie z ich życzeniem, działać zgodnie z najwyższymi standardami w zakresie praw człowieka i ochrony osób słabszych; działać zgodnie z najwyższymi standardami w zakresie ochrony praw dziecka, przestrzegając zapisów Konwencji Praw Dziecka

Fundacja „Artykuł 25”

Zarząd postanowił wraz z innymi osobami ufundować fundację, której celem będzie działanie na rzecz sprawiedliwej współzależności i zrównoważonego rozwoju krajów Globalnej Północy i Południa. Zasada zrównoważonego rozwoju czyli rozwoju z poszanowaniem praw przyszłych pokoleń do życia w dobrobycie, jest receptą na trwałość pozytywnych efektów walki z ubóstwem, szczególnie w czasach, w których efekty zmian klimatycznych dotyczą w pierwszej kolejności najbiedniejszych społeczeństw. Fundacja skupiać się będzie na budowaniu od podstaw świata równych możliwości i odpowiedzialnych działań gwarantujących stabilizację przyszłym pokoleniom.

DOSKONALENIE ZAWODOWE PRACOWNIKÓW, CZŁONKÓW I WOLONTARIUSZY

W ramach doskonalenia zawodowego pracownicy, członkowie, wolontariusze i stażyści uczestniczyli w następujących kursach, szkoleniach, warsztatach:

- Arteterapia
- Emisja i higiena głosu
- Trening kreatywności
- Twórcze metody pracy na zajęciach szkolnych
- Astronomia na lekcjach przyrody
- Wykorzystanie wiedzy w praktyce – zadania praktyczne i bliskie życiu
- Wychowywać ucząc – jak radzić sobie podczas lekcji z trudnościami wynikającymi z procesu grupowego oraz konfliktów interpersonalnych
- Gry dydaktyczne na lekcjach przedmiotów przyrodniczych
- Twórcze metody pracy na zajęciach szkolnych
- Metody aktywizujące w edukacji ekologicznej
- Techniki dramowo-teatralne w pracy z grupą
- Zarządzanie Sobą, Zespołem, Biznesem: Menadżer, Przywódca, Przedsiębiorca
- Podstawy księgowości
- Profesjonalny menadżer NGO

WSPÓŁPRACUJEMY Z:

Związkiem Stowarzyszeń "Polska Zielona Sieć"
Koalicją Sprawiedliwego Handlu
Towarzystwem dla Natury i Człowieka
Stowarzyszeniem „EKOSKOP”
Stowarzyszeniem na rzecz Ekorozwoju „Agro-Group”
Fundacją Ekorozwoju
Fundacją „Przestrzenie Dialogu”
Instytutem Spraw Obywatelskich
Stowarzyszeniem Obywateli Obywatelom
Centrum Strategii i Rozwoju Impact
Fundacją Etnoinspiracje
Stowarzyszeniem Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich
Inicjatywą Empatia
Kujawsko-Pomorskim Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy
Lubelskim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli
Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego.
Małopolskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Nowym Sączu
Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli wydział w Radomiu
Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli wydział w Płocku
Olsztyńskim Centrum Edukacji Ekologicznej przy Warmińsko-Mazurskim ODN w Olsztynie
Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu
Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Koninie
Powiatowym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Kluczborku
Powiatowym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Pabianicach
Regionalnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli WOM w Częstochowie
Regionalnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli WOM w Katowicach
Warszawskim Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń w Warszawie
Wojewódzkim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Skierniewicach
Wojewódzkim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Łodzi
Wojewódzkim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Piotrkowie Trybunalskim
Wydziałem Filozofii Chrześcijańskiej Uniwersytetu Kard. Stefana Wyszyńskiego
Wydziałem Geografii i Nauk o Ziemi UŁ
Wydziałem Zarządzania UŁ
Uniwersyteckim Centrum Badań nad Środowiskiem UW
Centrum Szkoleniowo-Badawczym Energii Odnawialnej w Ostoi przy Uniwersytecie Zachodniopomorskim
Katedrą Psychologii Społecznej i Środowiskowej Uniwersytetu Śląskiego
Ośrodkiem Edukacji Ekologicznej Lubelskiej Fundacji Ochrony Środowiska Naturalnego
Ośrodkiem Edukacji Ekologicznej w Radomiu
Regionalnym Centrum Edukacji Ekologicznej w Lublinie
Centrum Edukacji Ekologicznej w Sieradzu
Polsko Niemiecką Wymianą Młodzieży
Stowarzyszeniem „Niepełnosprawni dla Środowiska EKON”
Uniwersytetem Trzeciego Wieku w Łodzi
Urzędem Dzielnicy Wola (Warszawa)
Urzędem Gminy Piaseczno
Urzędem Miasta i Gminy Skawina
Urzędem Miasta Zabrze
Urzędem Miejskim w Konstantynowie Łódzkim
Biurem Ochrony Środowiska m. st. Warszawy